
TURVALLINEN TALLIYRITYS

Tapaturmien ehkäisy ja työssäjaksamisen edistäminen

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Maaseutuelinkeinot

Mustiala, työn hyväksymispäivä

Oma Allekirjoituksesi

Paula Pellinen

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä

Paula Pellinen

Vuosi 2012**Työn nimi**

Turvallinen Talliyritys

TIIVISTELMÄ

Työn toimeksiantajana toimii Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) hevostutkimuksen sekä taloustutkimuksen osasto. Työn pohjana on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) MTT:llä teettämä hanketutkimus tallien turvallisuudesta. Täsmäturva-hankkeen siis toteutti MTT, mutta sitä hallinnoi ja rahoittaa Mela.

Työn tavoitteena on selvittää talliyrityksissä sattuvien onnettomuuksien syitä sekä pyrkiä ennaltaehkäisemään niitä huomioimalla erityiset vaaranpaikat tallien työympäristössä ja asenteissa sekä toimintatavoissa. Työn tarkoitus on saada hevosalan toimijat itse pohtimaan oman toimintansa turvallisuusriskejä sekä työssäjaksamista.

Työn kirjallisuusosion ajatuksena on käydä läpi hevostaloudessa ja osin maataloudessa sattuvia onnettomuuksia, ammattitauteja, työtapaturmia, työssäjaksamista sekä eritellä turvallisen hevosenhoidon ja tallityön periaatteita. Työ pohjaa lain turvallisuudelle antamiin edellytyksiin, yrittäjän ja työntekijöiden sekä asiakkaiden osalta. Pääpainona kuitenkin hevostilan yrittäjän sekä työntekijöiden turvallisuus, hevosten turvallisuuteen ei tässä työssä kiinnitetä huomiota.

Työn tutkimusmenetelmänä on tiedonkeruuseen käytetty informatiivinen kysely (liite 1), sekä haastattelu ja havainnointi, tutkimus suoritettiin tarkastuskäynneillä vapaaehtoisille talliyrityksille. Tilakäynneillä saatu tieto on koottu asiakokonaisuuksiksi case-tyyliin.

Päätuloksena voidaan todeta, että tutkimukseen osallistuneilla tiloilla turvallisuustaso oli erinomainen, tutkimukseen oli kuitenkin valikoitunut hyviä tiloja ja niiden pienestä määrästä johtuen tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää eikä niistä voi vetää johtopäätöksiä koskemaan esimerkiksi koko Suomen talliyrityksiä.

Avainsanat Hevonen, talliyritys, turvallisuus, tapaturma, työssäjaksaminen**Sivut**

30 s. + liitteet 1 s.

Mustiala
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Equine Option

Author	Paula Pellinen	Year 2012
Subject of Bachelor's thesis	Safe Horse Farm	

ABSTRACT

The commissioner of thesis is MTT Agrifood research Finland, particularly the departments of Equine research and Economic research. The thesis is based on a research which was done by MTT but managed and financed by Mela (Farmers' Social Insurance Institution). The Research examines the safety issues in horse stables. The target of the thesis is to find out the reasons of accidents in stables and to prevent them by noticing the risk areas in work environment and ways. The purpose of the thesis is to make horse keepers discuss the safety risks and coping at their own stable business.

The literature section of thesis deals with accidents, occupational diseases and coping in work at equine business and partly in agriculture. The section also includes the principles of safe stable work. The literature part is based on what law says about employees and customers on a horse farm. The thesis focuses on safety of the entrepreneurs and employees in horse enterprises, and doesn't handle safety issues for horses at all.

Research methods used in the thesis are informative inquiry, interview and perception. Research concluded by visiting several voluntary horse enterprises. Information about each stable has been gathered together like a case study.

The main result is that safety level in the visited stables was excellent, however it should be remembered that these stables were better than average, due to the fact that the farms chose to be in the study. And because there were only five stables, the results can not be generalized, and large-scale conclusions can not be made.

Keywords Horse, horse business, safety, accident, coping at work

Pages 30 p. + appendices 1 p.

_____

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	HEVOSALAN NYKYTILA JA TURVALLISUUS	1
2.1	Hevosala lukuina	1
2.2	Maatalousyrittäjien hevostapaturmat	2
2.3	Hevosmiestaitojen katoaminen	2
3	LAINSÄÄDÄNTÖ TALLIEN TURVALLISUUDEN TUKENA	2
3.1	Eläinsuojelulainsäädäntö	3
3.2	Työturvallisuuslaki.....	3
3.2.1	Työturvallisuus työehtosopimuksessa	3
3.2.2	Työtapaturmat ja ammattitaudit	4
3.3	Kuluttajasuojalainsäädäntö.....	4
3.3.1	Turvallisuusasiakirja.....	5
4	TURVALLISUUSNÄKÖKOHDAT TALLIYRITYKSESSÄ.....	6
4.1	Suomen Ratsastajainliiton vaatimukset.....	6
4.2	Turvallisuus talliympäristössä ja hevosen hoitotöissä	7
4.3	Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen	7
4.4	Ergonomia	8
4.4.1	Kengityksen ergonomia.....	8
4.4.2	Talliautomaatiikka.....	9
5	MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS	10
5.1	MYEL- ja MATA -vakuutus.....	10
6	AINEISTO JA MENETELMÄT	10
6.1	Tutkimuksen menetelmät	10
6.2	Tutkimuksen kulku.....	11
7	TULOKSET	12
7.1	Kohdetallien turvallisuus.....	12
7.1.1	Talli 1.....	12
7.1.2	Talli 2.....	15
7.1.3	Talli 3.....	16
7.1.4	Talli 4.....	17
7.1.5	Talli 5.....	18
8	TULOSTEN TARKASTELU AIHEPIIREITTÄIN	20
8.1	Sähkölaitteiden ja kulkuteiden turvallisuus.....	20
8.2	Hevosenhoidon työympäristö.....	20
8.3	Työvälineet ja henkilösuojaimet, palo- ja pelastussuunnittelu.....	20
8.4	Muut turvallisuusasiat	21
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	21
	LÄHTEET	23

Liite 1   Tarkistuslista

1 JOHDANTO

Talli turvallisena työympäristönä on tärkeä aihe, alati kasvava hevosmäärä sekä uusien harrastajien tulo alalle tuo omat haasteensa turvallisuusasioihin. Työn keskeisinä ajatuksina on hevosyrittäjän ja hevostilan työntekijän turvallisuus, huomioiden sekä ympäristön että itse hevosten aiheuttamat riskitekijät. Muita tärkeitä aihepiirejä on työhyvinvointi eli työssä jaksaminen, joka on huomioitava raskaassa fyysisessä työssä. Hevosyrittäjän arki on väsyttävää henkisesti ja fyysisesti. Lisäksi käsittelen opinnäytetyössä ergonomiaa osana ammattitautien ja työtapaturmien ehkäisyssä. Iso osio työssäni tulee olemaan lainsäädännön merkitys edellä mainittujen teemojen osalta, eli kuinka esim. eläinsuojelulainsäädäntö tukee osaltaan myös tallityöntekijän turvallisuutta.

Työn tavoitteena on saada alan yrittäjien ja kanssaopiskelijoiden silmät avautumaan turvallisuusasioille ja tuoda ilmi millä pienilläkin muutoksilla voi parantaa tallin turvallisuustasoa. Opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan kysymykseen, millainen on mahdollisimman turvallinen talli? Tieto, jota työni tuottaa, on käytännön turvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyviä ohjeita ja vinkkejä, sekä tarkistuslista tallin omatoimiseen turvallisuustarkkailuun.

Suurin onnettomuusriski liittyy hevosen käyttäytymiseen, kaikkien hevosen kanssa toimivien tulisi aina muistaa että hevonen on saaliseläin, jonka synnynnäisiin taipumuksiin kuuluu pakeneminen pelkoa aiheuttavissa tilanteissa. Hevonen on myös aroeläin ja laumaeläin. Siksi ne tuntevat olonsa turvallisiksi laumassa ja avoimella paikalla, jossa ne voivat jo kaukaa nähdä lähestyvät pedot. Ihminen taas on petoeläin, joka toimii omien synnynnäisten käyttäytymismalliensa mukaisesti. Yllättävässä tilanteessa käytämme voimaa ja hevosen säikähtäessä alamme käyttäytyä jäykästi ja varovaisesti. Ihmisen on pyrittävä hillitsemään omaa käyttäytymistään ja käyttäydyttävä rauhallisesti etenkin pelokkaan hevosen kanssa. Hevosen ja ihmisen väliset erot on otettava huomioon hevosia käsiteltäessä, jotta toiminta olisi turvallista. (Johnsson, Haglund, Owenede2 2007, 14-17)

2 HEVOSALAN NYKYTILA JA TURVALLISUUS

2.1 Hevosala lukuina

Hevosala kasvaa kohisemalla, tällä hetkellä ratsastuksen harrastajia on noin 160 000 ja raviharrastajia 50 000. Hevostilojen määrä kaikista maataloista oli 3,45 %, joka on enemmän kuin esim. sikatilojen osuus. Ratsujen määrä on ohittamassa ravihevosten määrän, joten harrastuspohjainen toiminta on ennestään kasvamassa. Hevosalalle perustetaan vuosittain yli 100 yritystä. Suomessa oli vuonna 2010 75 000 hevosta, luvun oletetaan kasvavan vuoteen 2030 mennessä jopa 140 000:een. (Hippoliksen hevosklusteri hanke 2010) Koska hevosala kasvaa niin nopeasti, on alalla

työskentelevien ammattitaito, kokemus ja ikä hyvin vaihtelevaa. (Mela 2011a)

2.2 Maatalousyrittäjien hevostapaturmat

Hevosten ja hevostilojen määrä on jatkuvassa kasvussa, näin ollen on tärkeää lisätä tietoisuutta hevosiin liittyvien tapaturmien ehkäisystä. Suurin osa hevosten kanssa sattuvista onnettomuuksista aiheutuu itse hevosesta, mutta myös ympäristöllä on vaikutusta tapaturmien syntyyn. Onnettomuuksia sattuu talliympäristössä liukkauden, epäturvallisten rakenteiden ym. seurauksena. Vuonna 2006 tehdyssä tutkimuksessa suurin osa onnettomuuksista sattui eläimiä siirrettäessä taluttamalla, valjastuksessa ja kuljetuksessa. Myös vakavimmat onnettomuudet tapahtuivat samankaltaisissa tilanteissa. Yleisimmin tapaturmat kohdentuivat raajoihin. Nuorista henkilöistä (15-20v) puolet loukkaantui hevosten ajoon tai ratsastukseen liittyvissä tehtävissä, vanhemmat ihmiset taas huomattavasti harvemmin, alle 20 % tapauksista.

Hevosonnettomuudet ovat usein monisyisiä, kokemattomuus hevosten käsitteilyssä, ympäristön vaarat sekä hevosen luonnonmukaiset käytösmallit eivät aina ole turvallinen yhdistelmä. (Greus, Hilli & Lamminen 2010)

2.3 Hevosmiestaitojen katoaminen

1940-luvulla hevostaitoihin kasvettiin, sillä niitä tarvittiin lähes kaikissa talon töissä, lapsille alettiin opettaa hevosen valjastusta noin 8 vuoden iässä. Tuolloin hevostietoa opeteltu kirjoista vaan kaikki oppiminen tapahtui luonnollisesti tekemisen kautta. Hevonen merkitsi maataloilla muutakin kuin työvälinettä, sitä kunnioitettiin osana yhteisöä ja pidettiin viisaana ja emotionaalisenä työtoverina. Ennen hevosta pidettiin miehen työkaverina, jonka hyvinvointi ja toimivuus töissä, edusti omistajansa hevოსmiestaitoja. Hevosen hyvä kohtelu oli kunnia-asia.

Nykyisin etenkin ratsastuksesta on tullut naisten harrastus. Kaupungistuminen ja teollistuminen on muuttanut suuresti hevosen roolia ja hevosen ja ihmisen suhdetta. Kun ennen hevonen oli juuri työtoveri, nykyisin se on liitetty enemmän vapaa-aikaan ja rentoutumiseen. Ratsastuskoulukulttuuri tarjoaa tietoa ja hevostaitoa myös lapsille. Ratsastamassa käydään kuitenkin usein vain 1-2 kertaa viikossa, jolloin hevosten kanssa vietetty aika on hyvin sirpaleista. Ennen hevosia oli joka puolella, nykyisin ne on keskitetty maaseudulle ja hevosurheilukeskuksiin, kontakteja hevosten ja ihmisten välillä ei synny niin helposti. Nykyajan hevoskäsitys on osin jo liian inhimillinen ja aiheuttaa hevosille ongelmia, siinä missä hevosen hoitajien kokemattomuus ja tiedon puute. (Leinonen, R-M, 2010)

3 LAINSÄÄDÄNTÖ TALLIEN TURVALLISUUDEN TUKENA

3.1 Eläinsuojelulainsäädäntö

Eläinsuojelulain päätarkoitus on suojella eläimiä tarpeettomalta kärsimyksestä sekä edistää eläinten hyvinvointia. Erityisesti hevosia koskeva asetus sisältää monia seikkoja, jotka hevosten hyvinvoinnin lisäksi voivat vähentää hevosten kanssa tapahtuvia onnettomuuksia, sekä hevosyrittäjien työperäisiä sairauksia. Uusien tallimääräysten mukaiset tilavaatimukset ovat voimassa kaikilla talleilla viimeistään vuonna 2014. Määräykset karsinoiden koosta, sekä eteenkin suositusten mukaiset oviaukkojen sekä käytävien leveydet lisäänee myös ihmisten turvallisuutta hevosia talutettaessa sekä hoidettaessa käytävällä tai karsinassa. Kun sekä ihmisellä että hevosella on tilaa väistää, turvallisuus lisääntyy.

Lain kohdat melutasosta ja ilmanvaihdosta ovat yhtäläillä tärkeitä myös talleilla työskentelevien ihmisten kannalta. Melutason pitää pysyä alle 65 desibelissä ja riittävä ilmanvaihto on varmistettava, joko koneellisesti tai luonnollista ilmanvaihtoa käyttäen. Eläinsuojelulaki määrää myös, että tallin rakenteiden on oltava ehjät ja turvalliset, rikkoutuneet karsinamateriaalit, huonokuntoiset sähkölaitteet ym. ovat vaarallisia myös tallissa työskenteleville. (Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 10.6.2010/588)

3.2 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain tarkoituksena on huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä. Työnantajan on otettava huomioon itse työntekijän lisäksi olosuhteisiin ja työympäristöön liittyvät turvallisuusseikat, kuten että työpaikan ilmanvaihdon ja valaistuksen tulee olla riittävän tehokasta. Työnantajan on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä ennaltaehkäisemään vaaratekijöiden syntyminen tai poistettava jo olemassa olevat vaaratekijät. Työnantajan on hankittava työntekijälle henkilösuojaimek. Työntekijän on noudatettava työnantajan vaatimuksia, ja noudatettava ohjeita työturvallisuudesta sekä käytettävä määrättyjä henkilösuojaimek ja varusteita. Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle koneissa ym. olevista toimintaongelmista ja puutteista, joista voi aiheutua vaaraa. Työntekijällä on oltava riittävä ohjeistus niin koneiden ja laitteiden käytöstä, kuin pelastautumisesta hätätilanteissa. Ensiapuvälineet on oltava työpaikalla saatavilla. Ergonomiasta laki määrää että työtä on kevennettävä apuvälineillä tarvittaessa ja raskaat nostot ja siirrot tehdään mahdollisimman turvallisiksi, jos niitä ei voi välttää. Toistorasituksen aiheuttamat haitat tehdään mahdollisimman vähäisiksi. (Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738)

3.2.1 Työturvallisuus työehtosopimuksessa

Tallien työntekijöitä ja hevosalan työnantajia, talliyrityksiä koskee Maaseudun työnantajaliiton ja Puu- ja erityisalojen liiton välinen maaseutuelinkeinojen työehtosopimus. Työehtosopimukseen on kirjattu työturvallisuutta parantavia asioita: työnantajan on tehtävä kaikki varotoimet työturvallisuuden estämiseksi ja hän on velvollinen järjestämään työterveyshuollon. Työehtosopimus edellyttää työnantajaa hankkimaan turvajalkineet

eläintenhoitotyössä olevalle, mikäli työ sitä edellyttää. Hevostenhoito ja käsittely varmasti kuuluvat työtehtäviin, joissa turvakengät ovat edellytys. Pölyaltistuksessa olevalle työntekijälle työnantajan on hankittava hengityssuojain, työntekijä puolestaan on velvollinen käyttämään annettuja suojaimia.

Työaika on määritelty pääsääntöisesti olevan 40 tuntia viikossa ja 8h päivässä, ajoittain voi olla pidempiäkin työpäiviä ja vapaapäiviä ym. voidaan soveltaa tarvittaessa. Työajan on kuitenkin tasoituttava 52 viikon jaksossa 40 tuntiin. (Maaseudun työnantajaliiton ja puu- ja erityisalojen liiton työehtosopimus 2010- 2013)

3.2.2 Työtapaturmat ja ammattitaudit

Työsuojeluhallinto pitää rekisteriä ammattialoittain sattuneista työtapaturmista ja ammattitaudeista. Maatilatalous ja eläintenhoito aloilla eniten tapaturmia on aiheuttanut luokka ihmiset, eläimet, kasvit. Tämä aiheuttaja on ollut yli 600 tapaturmassa vuosittain välillä 2007–2009, yhteensä 1932 tapausta. Oletan että juuri eläimet ovat olleet aiheuttajana useassa tapaturmassa. Seuraavaksi suurin tapaturmien aiheuttaja on ollut kulkuväylät, alustat, maa, ovet, seinät ym. Tässä luokassa ovat kaatumiset, liukastumiset ym. erilaiset onnettomuudet. Näitä onnettomuuksia tapahtui seuranta-välillä yhteensä 882 kertaa, melko tasaisesti noin 300 kertaa vuodessa.

Kaikkien tapaturmien yhteenlaskettu määrä oli näiden kolmen vuoden aikana 4745 kpl, siis 40 % tapaturmista aiheuttajana olivat ihmiset, eläimet tai kasvit. Ammattitautien selvästi yleisin aiheuttaja maatilatalous ja eläintenhoito ammateissa on orgaaniset pölyt ja altisteet. Niiden aiheuttamia ammattitaupeja oli 58 % kaikista raportoiduista v. 2007–2009.

(Työsuojeluhallinto n.d) Orgaanisia pölyjä ovat mm. eläinten hilsepöly, viljapöly ja muut rehupölyt, joille altistuminen talliympäristössä on päivittäistä. (Pääkkönen & Rantanen 2008)

Yleisimmät ammattitaudit viljelijöillä ovat astma ja homepölykeuhko, sekä ihottumat. (Mela 2008)

3.3 Kuluttajasuojalainsäädäntö

Kuluttajavirasto on vuonna 2004 julkaissut ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Ohjeeseen sisältyy ratsastuspalveluiden turvallisuudelle asetettavat yleiset vaatimukset sekä ohjeet turvallisuusasiakirjan laatimisesta, henkilökunnan ensiapu- ja turvallisuuskoulutuksista sekä muista asiakkaisiin, rakenteisiin, ratsastusreitteihin ja yleisötilaisuuksiin liittyvistä turvallisuusnäkökohdista.

Ratsastuspalveluista ilmoitetaan Valtioneuvoston asetuksessa kulutustavaroista ja kuluttajapalveluista määrätyt tiedot, ratsastuspalveluiden turvallisuus sisältyy lakiin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Lain toteutumista valvoo kuluttajavirasto ja paikkakuntaakohtaisesti lain nojalla annettujen päätösten ja määräysten noudattamista läänin ja kunnan valvontaviranomaiset.

Toiminnanharjoittajalla on iso vastuu ratsastuspalveluiden turvallisuudesta. Toiminnanharjoittajan on asetettava rajat osallistujaryhmien koolle sekä osallistujien turvallisuuden kannalta myös osallistujien taidoille, ottaen huomioon eri-ikäiset asiakkaat sekä erityisryhmien tarpeet. Myös olosuherajat on asetettava sekä kirjattava toimintamalli olosuhteiden äkillisen muuttumisen varalta, esimerkkinä säävaihtelut. Toiminnanharjoittaja on vastuussa kaikkien ratsastuspalveluidensa turvallisuudesta. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75)

3.3.1 Turvallisuusasiakirja

Ratsastuspalveluita tarjoavan yrittäjän tulee laatia toiminnastaan turvallisuusasiakirja. Turvallisuusasiakirjasta tulee vähintään ilmetä tiedot turvallisuudesta vastaavista henkilöistä yhteystietoineen ja heille kuuluvat turvallisuusosa-alueet. Pienemmissä talliyrityksissä toiminnanharjoittajalla on usein hallinnassaan kaikki osa-alueet kuten turvallisuuskoulutus, suunnittelu ja valvonta, ensiapu- sekä sammutusvälineistöstä vastaaminen, onnettomuuksien ja lähes onnettomuuksiin johtaneiden tilanteiden raportointi ja seuranta sekä pelastusteiden kunnossapito. Myös muiden työntekijöiden yhteystiedot ja toimenkuvat kirjataan.

Asiakkaiden enimmäismäärä ryhmissä, sekä kokonaisvaltaisesti samaan aikaan talliyrityksen tarjoamien eri palveluiden sisällä on oltava ennalta määriteltä toiminnanharjoittajan toimesta ja tämä lukumäärä on kirjattava turvallisuusasiakirjaan. Myös ennakkoon päätetyt rajat asiakkaiden muista soveltuvuusvaatimuksista, kuten ikä, ratsastustaidot ja fyysinen kunto tulee löytyä asiakirjasta. Asiakkaiden opastaminen tallisäännöistä, hevosten käsittelystä, rajoituksista ja säännöistä talliympäristössä sekä ohjeet toiminnasta hätätilanteissa ja olosuhteiden muuttuessa liitetään asiakirjaan. Tärkeä on kirjata myös opastukseen asiakkaiden ratsastus/turvavarusteisiin liittyvät vaatimukset. Hevoset tietoineen ja erityisohjeineen luetteloidaan turvallisuusasiakirjaan. Tämän lisäksi hevosista voi olla toiminnan sujuvuuden kannalta hyvä liittää mukaan kartta hevosten karsinoista sekä niiden käytössä olevista ulkoilualueista. Rakennukset, sammutus- ja pelastusvälineistö sekä henkilösuojaimet luetteloidaan ja niiden tarkastuksesta ja huollosta tehdään suunnitelma.

Riskien arviointi on hyvin tärkeä osa turvallisuuskäsikirjaa, riskienhallinta- kohdassa pyritään ennalta arvioimaan mahdolliset riskitekijät sekä niiden torjuminen käytännössä. Ennalta arvioidaan myös mitä onnettomuuksia vaaroista voi seurata. Turvallisuusasiakirjaan kirjataan toimenpiteet onnettomuuksien ehkäisystä sekä toimintasuunnitelma onnettomuuden jälkeiseen toimintaan, tiedottamiseen, raportointiin sekä mahdollisiin korvauskäytäntöihin.

Toimintaohje onnettomuustilanteissa ja muissa hätätilanteissa sisältää ensimmäisenä ohjeet avun hälyttämisestä, sitten toimintajärjestys ja ensiapuohjeet, luettelo pelastusvälineistä ja niiden sijainnista sekä evakuoitisuunnitelma tulipalon varalta. Lisäksi kirjataan etsintäsuunnitelma mikäli henkilö (tai eläin) katoaa, loppuun liitetään henkilökunnan hätätilannekou-

lutuksen päiväkirja. Viimeisimpänä turvallisuusasiakirjasta löytyy kirjanpito tapahtuneista onnettomuuksista ja niihin johtaneista syistä sekä kuvaus tämän kirjanpidon järjestämisestä. Onnettomuudesta tehdään tapausilmoitus, jonka jälkeen onnettomuus analysoidaan ja kirjataan ohjeet vastaavien onnettomuuksien ehkäisyyn. Onnettomuudesta ilmoitetaan kuluttajaviraston alaisille lähimmille toimijoille (lääni ja kunta) sekä tilanteen mukaan työsuojelupiirille, poliisille sekä vakuutusyhtiöön. (Kuluttajavirasto 2004, 25-26)

4 TURVALLISUUSNÄKÖKOHDAT TALLIYRITYKSESSÄ

4.1 Suomen Ratsastajainliiton vaatimukset

”SRL:n jäsentalleilla on laadukkuutta, ammattitaitoa, hevosystävällisyyttä ja turvallisuutta voimakkaasti viestivä imago.” (Suomen Ratsastajainliitto n.d)

Suomen Ratsastajainliitto asettaa jäsentalleilleen vaatimuksia asiakkaiden turvallisen harrastamisen takaamiseksi. Tallien henkilökunnan on oltava koulutettu sekä ensiaputaitoinen. Kaikilla liiton jäsentalleilla ratsastusta säännöllisesti harrastavilla on oltava voimassa oleva Green Card- vakuutus tai SRL:n jäsenkortti, joka sisältää samanlaisen urheiluvakuutuksen. Ratsastajainliiton turvallisuusvaatimuksiin kuuluu, että kaikki asiakkaat käyttävät ratsastaessaan kypärää. Meneillään olevan ”meillä kaikki käyttävät kypärää” -kampanjan tarkoituksena on, että kaikki jäsentalleilla ratsastavat, niin henkilökunta kuin yksityisetkin hevosnomistajat käyttäisivät kypärää. Kypärän käyttö on aina suotavaa ja antaa hyvää esimerkkiä lapsille, kun opettajatkin käyttävät ratsastuskypärää. Useat tallit ovatkin sitoutuneet kampanjaan. Toinen vireillä oleva kampanja on ”tupakoimaton talli”, siihen sitoutuminen on vapaaehtoista, mutta erittäin suotavaa.

Jotta talli voitaisiin luokitella Suomen Ratsastajainliiton hyväksymäksi ratsastuskouluksi, sen tulee täyttää seuraavat turvallisuuteen liittyvät kriteerit: ratsastustunteja pitää ainoastaan koulutetut henkilöt, (ratsastuksenopettaja, -ohjaaja tai Masteropettaja) joilla on voimassa oleva ensiapukoulutus. Ratsastaessa on kypäräpakko ja ratsastus tapahtuu aidatulla kentällä tai maneesissa. Hätänumerot ovat esillä tallissa ja ensiapuvälineet ovat asianmukaiset. Hevosia ei vuokrata itsenäiseen käyttöön, ratsastus tapahtuu siis ainoastaan valvonnassa, hevosten käsittelyssä ja kaikessa toiminnassa kiinnitetään huomiota turvallisuuteen ja hyviin hevosmiestaitoihin. Turvallisuusasiakirja sekä onnettomuuskirjanpito pidetään ajan tasalla. Jäsentalliksi hyväksymiseen on myös muita enemmän harrastuksen laadukkuuteen liittyviä kriteerejä. Suomen Ratsastajainliitto tarkistaa jäsentallit vuosittain. Harraste- ja yksityistalleille on omat kriteerinsä, joiden turvallisuuskohdat ovat hyvin samankaltaiset. (Suomen Ratsastajainliitto n.d)

4.2 Turvallisuus talliympäristössä ja hevosen hoitotoissa

Turvallisuus tallityössä koostuu siististä ja turvallisesta työympäristöstä, ammattimaisesta hevosten käsittelystä sekä erilaisilta taudinaiheuttajilta suojautumisesta. Työvälineitä säilytetään omilla paikoillaan, eikä tavaroita jätetä käytäville hevosten tielle. Talikkoja ja harjoja ei tule ripustaa käytävän varrelle, sillä tippuessaan ne voivat aiheuttaa vaaratilanteita. Tallin lattia ei saa olla liukas, eikä sitä rakennusvaiheessa tule hiertää liian sileäksi. Tarpeeksi karhea betonilattia tai erilliset muovimatot estävät hevosten ja ihmisten kaatumiset ja loukkaantumiset. Liian heikot karsinarakenteet ja niiden huono kunto ovat myös onnettomuusriski. Karsinat tulee rakentaa niin että ne kestävät kaikenlaisilla hevosilla. Turvalliseen työympäristöön talliolosuhteissa kuuluvat myös hyvä valaistus ja ilmanvaihto sekä paloturvallisuus. Etenkin sähkölaitteiden toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos n.d)

Yksi turvallisuustekijä hevosen hoidossa on sen kiinnittäminen turvallisesti, hoitotoimenpiteet tulisi suorittaa erikseen hoitotilaksi suunnitellussa paikassa, ei hevosen karsinassa. Harjaus ja loimitus on hyvä tehdä paikassa, jossa hevosen saa kiinnitettyä molemmin puolin. Eteenkin hevoselle vieraissa paikoissa, tulee erityistä kiinnittää huomiota turvallisuuteen, hevonen voi käyttäytyä yllättävästi uusissa tilanteissa.

Hevosten ruokinta on turvallista järjestää niin että rehun voidaan jakaa menemättä karsinaan sisälle, rehukärry helpottaa työtä. Perinteiseen tapaan suoritettava karsinoiden siivous on selkää kuormittava työvaihe. Työvälineiden tulee olla oikean kokoiset ja ehjät. Hyvään työasentoon tulee jatkuvasti kiinnittää huomiota (Pimiäinen 2010, 34-35)

4.3 Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen

Ammattitaitoinen henkilö, jolla on hyvät työtavat, ergonomiset nosteluasennot, käytössään ehjät ja turvalliset laitteet ja tilat sekä hyvä fyysinen ja psyykinen kunto, omaa pienentyneen tapaturmariskin. Sairaana ja väsyneenä onnettomuusriski kasvaa. Lihasten kuntoa voi edesauttaa verryttelöllä ja käymällä hierojalla mikäli ongelmia ilmenee. Raskaiden taakkojen siirtelyssä tulee käyttää apuvälineitä. (Alanco, Niskanen, Saastamoinen, Keski-Marttunen & Jansson, 2005, 16)

Työhyvinvointia on psyykinen ja fyysinen hyvinvointi. Työpahoinvointi taas voi johtua liiasta stressistä, huonosta työilmapiiristä, liiallisesta kuormituksesta ja työntekijän omista huonoista elintavoista. Työpahoinvointi näkyy lisääntyneinä sairauspoissaoloina. Maataloudessa eteenkin fyysisen työkuormituksen hallinta voi olla vaikeaa, sillä monissa työvaiheissa tarvitaan suurilta lihasryhmiltä staattista ja dynaamista työtä. (Työterveyslaitos 2011) Hyvinvointia työympäristössä edesauttaa vuorovaikutteisuus ja asiallisesti annettu palaute, oli se sitten positiivista tai negatiivista. Myönteisestä työilmapiiristä kertoo toimiva yhteistyö, kielteisestä taas yhteistyön puute ja tiedon kulun estyminen sekä yleinen valitus ja riidat. Työssä jak-

samista auttaa työn rytmitys ja hyvä organisointi sekä vastuun jakaminen työtovereiden kanssa sekä kiireen välttäminen. (Pimiäinen 2010, 16-17)

Liian pitkä työaika aiheuttaa työuupumusta. Yli 55 tunnin viikoittainen työaika aiheuttaa uupumuksen. Yrittäjän on hyvä seurata omaa työaikaansa merkitsemällä tehdyt työtunnit ja tauot ylös. Jos töitä ei saada tehtyä kohtuullisen työajan puitteissa, on mietittävä keinoja, joilla ongelmaa saataisiin parannettua. Koneellistaminen tai ulkoistaminen voi tulla kysymykseen joissain tapauksissa. (Pirkkalainen 2009, 30) Lievästä työuupumuksesta maa- ja metsätalouseläällä kärsii 36, 5% vuonna 2004 tehtyyn kyselyyn vastanneista. Vakavaa työuupumusta esiintyi 1,5 %:lla. (Työuupumus n.d)

4.4 Ergonomia

Tallityö rasittaa erityisesti selkää, raskaiden taakkojen nostelu sekä yksipuoliset useasti toistuvat liikkeet aiheuttavat kiputiloja ja lihasjäykkyyttä. Välilevyille erityisen haitallista on kiertoliike, esim. lastattaessa purua kotikärkyyn. Työn helpottamiseksi kannattaa nostamiseen ja raskaiden taakkojen siirtelyyn käyttää apuvälineitä ja koneita aina kun se on mahdollista. Koska tallityö sisältää lähes aina lannanluontia ym. hankalia työasentoja, tulee omaan työasentoon ja hyviin työvälineisiin kiinnittää huomiota. Mikäli lihaskipu ja väsymys on päivittäistä, tulee hakeutua lääkäriin, ruumiilliseenkaan työhön ei kuulu jatkuva särky.

Painavat taakat tulee siirtää pienissä erissä. Jos mahdollista, nostoliikkeen jälkeen on hyvä tehdä vastaliike, joka elvyttää selkää. Painavia esineitä nostettaessa selkäterveys on aina vaarassa, etenkin jos nostoasento on väärä, taakka on yksipuolinen tai alusta on liukas tai epätasainen. (Viitanen 2007, Ratsastus 2/07 26-29)

Hevosien ravivalmentaminen sisältää paljon kärryissä istumista, kärryjen kuntoon ja istuma-asentoon tulee kiinnittää huomiota. Kolisevat ja tärisyvät kärryt ovat ikävät sekä hevoselle että ohjastajalle. Ergonomiset valmennuskärryt on jousitettu penkistä ja pyöristä, jolloin kärryrungon tärinä ei kohdistu ohjastajaan. Kun jalkarampit on asennettu alas, ei aisoihin ja istuin on säädetty oikealle kohdalle, on hevosen valmennustyö ergonomista ja selälle mukavaa. (Hevosenhoito turvalliseksi - opas) Royal Sulky valmistaa ergonomisia valmennuskärryjä, joita saa ilmajousilla ja nesteiskuvaimennuksella, valmistajan mukaan markkinoiden selkäystävällisin valmennuskärky (Valmennuskärky n.d)

4.4.1 Kengityksen ergonomia

Hevosien kengitys on yksi raskaimmista hevosiin liittyvistä töistä. Kengittäjän on heti opiskeluvaiheessa opetettava oikea, selkää säästävä työasento. Oikeassa työasennossa hevosen jalka lepää kengittäjän jalkojen päällä, kengittäjällä on molemmat kädet vapaana. Oikeassa työasennossa jalat ovat polvista koukussa ja selkä on mahdollisimman suorana, lantiolla jous-

tetaan hevosen liikkeiden mukaisesti. Kengittäjän väsyessä asento vääristyy, tällöin on pidettävä tauko, ettei selkäongelmia muodostu. Taukoja on muutenkin hyvä pitää riittävästi jalkojen ja hevosten välillä. Nuorten hevosten kanssa tauot ovat tärkeitä, koska hevonenkin väsyä kengityksessä. Eteenkin aloittelevilla kengittäjillä työ voi kestää niin kauan, että hevonen väsyä. Mikäli peruskengitys ei tunnissa valmistu, hevoselle on hyvä antaa lepoa hetki, tämän jälkeen hevonenkin jaksaa taas seistä temppuilematta. (Granström, Johansson, Laiho & Skarra, 2011 214-215)

Terveenä pysyäkseen kengittäjän on venyteltävä riittävästi työpäivän aikana ja sen jälkeen, selän saa parhaiten suoristumaan roikkumalla käsien varassa. Terveyttä edistää myös säännöllinen kengittäminen, tasaisesti viikon aikana, sekä suunniteltu kengitysohjelma, jossa kaikki työvaiheet tehdään aina saman kaavan mukaan. Hyvät, helposti saatavilla olevat välineet, siistissä pakissa, nopeuttavat työtä ja näin säästävät kengittäjää ja hevosta. Alasin tulisi olla riittävän korkealla, selkä kumarassa takominen ei ole suositeltavaa. Jalkatelinettä on hyvä käyttää kaikissa sen mahdollistavissa työtehtävissä. (Granström ym. 2011 214–215)

Vaikeiden hevosten kanssa toimimiseen on muutamia apuvälineitä. Joillekin toimii sokeapäitset tai korvatulpat, osalle auttaa huulipuristin. Huulipuristin maltillisesti käytettynä voi saada ongelmat loppumaan. Huulipuristin ei ole rankaisukeino, eikä sitä saa kiristää liian tiukalle. Vaikean hevosen kanssa on turvallista käyttää avustajaa. Turvallisinta kengittäjälle ja hevoselle on tilata paikalle eläinlääkäri rauhoittamaan hevosen ennen kengitystä. Jatkossa omistaja harjoittelee kengitystilannetta ja joissain vaiheissa rauhoittavaa ei ehkä enää tarvita ja hevonen on turvallinen kengittää. (Granström ym. 2011 22–23)

4.4.2 Talliautomaatiikka

Talliautomaatiikka säästää aikaa ja työntekijän terveyttä. Ruokintaan helpotusta tuo jo ruokintakärri, karkearehun jakoon on saatavilla isoja kärriä. Myös kiskoilla kulkeva, ihmisen mekaanisesti liikuttama vaunu on mahdollinen ja suhteellisen edullinen vaihtoehto, mikäli talli antaa siihen rakenteellisesti mahdollisuudet. Kiskolla voi kuljettaa myös kuivikekaukaloa. Päältä ajettava rehunjakovaunu on myös mahdollinen vaihtoehto talliin, tallikäyttöön sopivaan vaunuun mahtuu yleensä yksi pyöröpaali. Välikirehujen jakoon spiraaliruokkija tai kiskoilla automaattisesti liikkuva ruokintarobotti ovat myös mahdollisia.

Lannanpoiston automatisointi on mahdollinen suunnitella uutta tallia rakennettaessa. Lantakourut on mahdollista rakentaa karsinan sisälle tai eteen, kouruun jätetään luukku, johon lanta talikoidaan, kourun pohjalla kulkeva raappa vie lannan automaattisesti lantalaan. Raappa pidetään päällä karsinoiden siivouksen ajan. Pienkuormain on myös hyvä vaihtoehto talleille, sitä voidaan hyödyntää niin lannanpoistossa, kuivituksessa kuin rehun jaossakin. (Alanco ym. 2005, 14–15.)

5 MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS

5.1 MYEL- ja MATA-vakuutus

Mela toimii maatalousyrittäjien eläkelaitoksena, sekä tarjoaa vakuutuksia. MYEL on eläkevakuutus, joka maksaa tapaturman tai onnettomuuden sat- tuessa päivärahaa ja myöhemmässä vaiheessa eläkettä. MYEL- vakuutuksen piiriin kuuluvat ne hevosyrittäjät, joilla on tilallaan myös maataloutta, vähintään 5 hehtaarin viljelyala. Pakollinen MYEL sisältää myös MATA - työtapaturmavakuutuksen, joka korvaa maataloustöissä sat- tuneet tapaturmat sekä aiheutuneet ammattitaudit. Melan vakuutusmaksut ovat verovähennyskelpoisia. Melan kautta yrittäjä voi liittyä työterveys- huoltoon. (Mela 2011b)

6 AINEISTO JA MENETELMÄT

6.1 Tutkimuksen menetelmät

Tutkimusongelma opinnäytteessäni on selvittää mitkä tekijät aiheuttavat talliyrityksessä onnettomuuksia ja miksi. Perusajatuksena on, että talliyri- tyksen onnettomuudet eivät satu yksiselitteisistä syistä, vaan niihin vaikut- tavat mm. eläinten käyttäytyminen, hevostilan yrittäjien ja työntekijöiden ammattitaito sekä talliympäristö. Hypoteeseina on myös, että osa onnet- tomuuksista johtuu kiireestä, huolimattomuudesta ja sopimattomasta va- rustuksesta, ja näihin asioihin on mahdollista vaikuttaa työtapoja ja asen- teita muuttamalla. Osa tutkimuksesta toteutettiin informoituna kyselynä. Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti, ja on paikalla avustamassa ja antamassa lisätietoa kyselystä ja tutkimuksen tar- koituksesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 196–197)

Havainnointi on hyvä tapa saada selville, toimivatko ihmiset niin kuin sa- novat toimivansa, puheessa voidaan kertoa arvomaailmasta, joka arjessa näyttäytyykin erilaisena. Havainnointi tutkimusmenetelmänä on todellisen maailman tutkimista, sen luonnollisessa ympäristössä ja kontekstissa. (Hirsjärvi ym. 2009, 212-213) Osa tutkimuksesta toteutettiin havainnoin- tina, pyrin siis tiloilla näkemään ympäristöstä oliko asiat oikeasti hoidettu niin kuin sanottiin ja huomasinko yrittäjässä välinpitämättömyyttä tai aitoa vakavuutta turvallisuusasioiden, esim. kypärän käytön suhteen.

Tilakäyntiraportit on tuotettu case-tyyliin, tilakohtaiset tiedot on järjestet- ty omiksi asiakokonaisuuksiksi. Tutkimuksen luotettavuutta ja toistetta- vuutta on tässä tapauksessa välttämätöntä pohtia, sillä on mahdotonta sa- noa, mikä on tilojen todellinen turvallisuuden tila, etenkin kun tutkimus on rakennettu niin, että yrittäjä osin itse arvioi omia työtapojaan ja työympä- ristöä.

Tapaustutkimuksessa voi olla aiheellista miettiä, voiko tutkimus edes olla validi ja reliaabeli tavalla, jota ne kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat. Case-tutkimuksessa voi olla tilanteita, joissa tapaukset ovat niin ainutlaa- tuisia, että pätevyyden ja luotettavuuden arviointi on ongelmallista. Kai-

kessa tutkimuksessa niitä on kuitenkin pyrittävä arvioimaan. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus rakentuu sen varaan kuinka tarkasti tutkimuksen kulku on selostettu. (Hirsjärvi ym. 2009, 232) Seuraavassa pyrin selostamaan tilakäynnin kulun tarkasti, jotta tutkimus olisi mahdollinen toistaa ja tutkimusmenetelmän tarkoitus selkiintyisi.

6.2 Tutkimuksen kulku

Tutkimus alkoi, kun MTT sai Melalta toimeksiannon ja kolmenkymmenen sellaisen hevos tilan yhteystiedot, joissa oli sattunut jokin onnettomuus, joista oli haettu vakuutuskorvauksia Melalta. Tilat olivat Etelä-Suomen alueella toimivia yrityksiä, jotka olivat Myel-vakuutettuja. MTT lähetti tiloille saatekirjeen koskien hevosyritysten turvallisuutta, sekä kysyi suostumusta osallistua tutkimukseen ja tilakäyntiin. Tutkimuskäynnillä oli minun lisäksi yksi henkilö MTT:ltä. Tutkimuskäyntiä rytmitti tarkistuslista hevos tilan rakennuksille ja työympäristölle. Tarkistuslista on alun perin kehitetty Nebraskan Yliopistossa Yhdysvalloissa, ja sitä on käytetty siellä kotieläintilojen turvallisuustarkastuksiin. Suomessa siitä muokattiin hevos tiloille sopiva versio. Alkuperäistä tarkastuslistaa lyhennettiin ja siitä poistettiin epäsoveltavat kysymykset, sekä lisättiin erityisesti hevos tiloille suunnattuja kysymyksiä esim. tallien toimintatavoista.

Tarkistuslista (liite 2) täytettiin tiloilla ennen tallikierrosta, tai sen aikana, kuitenkin niin, että yrittäjä itse sai kertoa kohdat, joissa hänen mielestään oli tai ei ollut korjattavaa. Tilakäynnit olivat aikaisemmin sovittuja, ja tilat olivat itse suostuneet tarkistukseen. Aikaa yhteen käyntiin meni noin 2 tuntia, käsittäen siis tarkistuslistan täytön, tallikierroksen ja sen jälkeisen keskustelun. Tilakäynnit eivät siis olleet virallisia tarkastuksia, eikä niissä tehdyistä huomioista koitunut tiloille mitään seuraamuksia.

Tarkistuslistaan tulleiden huomioiden lisäksi haastattelin yrittäjää jaksamiseen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista jutustelun lomassa. Tiloilta, jotka sallivat kuvaamisen, otettiin valokuvia turvallisuuteen ja tallirutiineihin liittyvistä kohteista. Menetelmän tarkoituksena oli saada yrittäjä itse pohtimaan objektiivisesti tallinsa turvallisuuden tasoa. Listan täytön jälkeen suoritettulla tallikierroksella yrittäjä vielä tarkensi asioita ja esitteli sekä onnistuneita että korjattavia asioita turvallisuuden näkökulmasta.

Tarkistuslistaan pisteytettiin aina 5 pistettä, kun kyseisessä kohdassa oli jotain huomautettavaa. Pisteet olivat siis virhepisteitä, eli mitä vähemmän pisteitä, sitä parempi turvallisuustaso tilalla oli. Olen laskenut tilakohtaisesti prosentteina tilan turvallisuuden niin, että jokaisesta kohdasta voi saada ainoastaan 5 pistettä, jolloin olen saanut jollain tapaa merkittäviä tuloksia. Mahdollista olisi ollut laskea myös että yhdestä kohdasta olisi voinut saada jopa 15 pistettä, mikäli ongelmia olisi esiintynyt niin tallissa, lantalassa kuin tallipihallakin. Mielestäni tällainen laskenta ei kuitenkaan olisi antanut tutkimuksellista hyötyä. Menetelmä olisi ollut sekava, koska kaikista kohdista ei ole mahdollista saada 15 pistettä ja joissain tapauksissa oli vaikea erotella mitä kohdetta asia koskee. Esimerkiksi lantalat olivat tiloilla hyvin erilaisia ja kaikissa ei ollut lainkaan lantalaa, vaan lannanvarastointi oli toteutettu vaihtolava- tai muulla periaatteella. Yhteensä pistei-

tä oli mahdollista tällä tavoin laskettuna saada 305, koska kohtia oli 61 ja jokaisesta oli mahdollista saada 5 pistettä. Esimerkiksi 90% tulokseen pääsi 30 pisteellä, joka on noin 10 % maksimi pistemäärästä. Kääntäen tuloksen toisinpäin ($100\% - 10\% = 90\%$), tallin turvallisuustasoksi muodostui 90 prosenttisesti asiat kunnossa.

Lopuksi olen kirjannut omat huomioni sekä korjauskohteet talliympäristöstä ja työtavoista, sekä positiivisia kohtia. Pyrin jokaisella tallilla myös aistimaan ja poimimaan haastattelun aikana yrittäjän suhtautumisen turvallisuusasioihin. Tilakäyntien yksi päätarkoitus oli testata tarkistuslistan pohjalla suoritettavaa tilatarkastusta hevosyrityksiin. Konseptia kehitetään ja mahdollisesti käytetään tulevaisuudessa virallisiin tarkastuksiin, nyt tarkastukset olivat lähinnä tutkimuksellisia ja neuvonnallisia.

Kvalitatiivisessa kenttätutkimuksessa, jossa harvoin käytetään vain yhtä tutkimusmenetelmää, analyysia voidaan tuottaa yhtäaikaan aineiston keräämisen kanssa. Yleisohjeena voidaan pitää, että analyysi aloitetaan heti aineiston keräämisen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2009, 223) Aineiston analysoinnin aloitin heti tilakäynnin päätteeksi, kirjoittamalla raportit käyneistä. Kun useampia tiloja oli käyty läpi, analyysit kypsyivät ja uusia näkökohtia nousi tiloista ja kävin läpi ne uudelleen. Tuloksissa käyn läpi tallikäyntien raportit tallikohtaisesti case-tutkimuksina. Raportit sisältävät ensin yrittäjän kommentteja tallin turvallisuudesta ja huomiot, jotka merkittiin tarkistuslistaan.

7 TULOKSET

7.1 Kohdetallien turvallisuus

Tutkimustiloilla turvallisuustaso oli ensiluokkaista ja siihen oli panostettu. Oletan että tarkastustiloiksi valikoitui vapaaehtoisuudesta johtuen joukko tiloja, joissa asiat olivat jo valmiiksi kunnossa. Tästä syystä ja tallien pienestä määrästä johtuen en koe järkeväksi tarkastella tallien turvallisuuden tilaa kvantitatiivisesti. Yrittäjien suhtautuminen turvallisuusasioihin oli pääsääntöisesti hyvää, ainoastaan yhdellä tilalla ei suhtauduttu vakavasti kypärän ja turvakenkien käyttöön, tilalla oli ainoastaan yksityishevosia. Ammattitaito kaikilla tiloilla oli hyvä, hevosalan koulutuksen lisäksi monilla oli ollut pitkä harrastustausta jo ennen yrittäjäksi alkamista. Yrittäjien kommentteista voi lukea että suurimmat ongelmat ja riskit liittyvät juuri hevosten tarhaamiseen ja liukastumisiin.

7.1.1 Talli 1

Tallissa oli 30 hevosta, osa nuoria hevosia pihatoissa, osa yksityisiä, osa yrittäjän omistuksessa ja ratsastuskoulukäytössä. Talli on valmistunut

1992 ja sitä on laajennettu 2007, maneesi on valmistunut 2009. Talli on SRL:n hyväksymä ja valvoma harrastetalli.

Tarkistuslistaan merkittiin korjauskohteiksi:

- Vähennä esineiden putoamisriskiä ihmisten/eläinten päälle
  - Jalustinlaatikko oli korkealla hyllyllä varustehuoneessa, pudotessaan vaarallinen ihmiselle
- Korjaa seiniä, lattia- katto-, vesiränni tai muita rakenteita
  - lumieste roikkui, oli irronnut lumen painosta, vaarallinen jos lunta tippuu ovesta kulun yhteydessä
- Korjaa ovea, ripa, lukitus, sarana, kynnys, aukipito /sulkijalaite
  - yhtä ovea ei saanut kunnolla pysymään auki, vaarallinen jos tuuli lennättää oven ihmisen/hevosen päälle
- Paranna välineiden saatavuutta ja säilytystiloja
  - kottikärryille ei ollut mitään omaa säilytystilaa, olivat käytävällä ym. hevosten tiellä
- Paranna henkilösuojainten saatavuutta ja säilytystä
  - hengityssuojaimia ei ollut saatavilla työntekijöille, voi aiheuttaa pölyaltistuksen
- Teetä itsellesi ja työntekijälle terveystarkastus säännöllisesti
  - ei ollut käytössä

Yhteensä 30 pistettä = 90,2% kunnossa, eli yrittäjän mielestä asiat olivat talliympäristön ja työtapojen osalta kunnossa.

Suurimpina riskitilanteina yrittäjä piti itsensä ja työntekijöiden osalta **nyrjähdyksiä, liukastumisia** ym. omasta huolimattomuudesta johtuvia syitä. Vaarallisin työvaihe oli yrittäjän ja työntekijän mukaan **hevosten tarhaaminen ja sisälle ottaminen**, eteenkin jos talutetaan **kahta hevosta kerralla**. Asiakkaiden eli ratsastuskoulun oppilaiden turvallisuusriskit liittyivät **hevosen selästä putoamiseen**, jolta ei voida aina välttyä sekä **hevosen tallaamaksi joutumiseen**, jolloin hevonen siis astuu oppilaan varpaille.

Itse pidin turvallisuusriskinä eteenkin **oripihatton siivoamista**, sillä hevosia ei saatu lukittua pihatton ulkopuolelle siivoamisen ajaksi, vaan ne tutkivat traktoria sekä ihmisiä siivouksen aikana. Pihatto siivottiin päivittäin. Syynä tähän oli yrittäjän mukaan se että aittaa ym. ei voinut asentaa koska traktori piti ajaa sisälle. Itse kuitenkin koin että väliaikaiset, esim. sähkölanka-aidat eivät estäisi traktorin ajamista oven suulle ja ne olisi helppo avata taas siivouksen loputtua. Toinen työturvallisuusongelma oli lannan kippaaminen traktorin kauhaan, jolla lanta kuljetettiin patteriin siivouksen päätyttyä. Kauha oli asetettu syvin kohta maahan, jolloin kauhan reuna oli irti maasta, näin kauhaan mahtui enemmän lantaa, mutta kottikärryt jouduttiin siis kippaamaan korkealle ja käsin nostamaan koko paino ilmaan. (piirros liite) Yrittäjä ja työntekijä kokivat tämän helpommaksi kuin entisen lantalan käytön. Uuteen tallinosaan, joka oli rakennettu vanhan lantalan kohdalle, kuljettiin ramppia pitkin, rampissa ei ollut kaiteita,

mutta vaaraa siitä oli lähinnä hevosille, eikä rampilla ollut koskaan sattunut onnettomuutta. Alkusammuttimien tarkistuspäivä oli mennyt umpeen, yrittäjä kertoi hoitavansa asian piakkoin.

Hyvinä asioina turvallisuuteen liittyen oli kypäräpakko sekä kentän portin sulkeminen ratsastuksen ajaksi. Tallilla oli turvallisuusasiakirja, joka sisälsi palo- ja pelastussuunnitelman. Yrittäjä piti tärkeänä että traktorissa toimii käsijarru ja kehotti työntekijää aina tarkistamaan, ettei oppilaita ollut lähistöllä, kun traktorilla esim. tiputettiin paaleja hevosten ruokintahäkkeihin. Kehityksen alla oli paremmat parkkipaikat autoille, sillä piha oli useille autoille liian ahdas. Yleisillä teillä liikuttiin oppilaiden kanssa ratsain lähinnä kesällä. Pidempien maastojen reitti oli tiedossa tallille jääneellä työntekijällä. Maastolenkin aikana oppilaille kerrottiin tasaisin väliajoin, missä paikassa sillä hetkellä ollaan. Tällä varmistettiin, että oppilaatkin osaisivat kertoa suurin piirtein olinpaikkansa, mikäli ohjaajalle tapahtuisi jotain.

Tallilla työskenteli kaksi työntekijää, toinen teki lähinnä ilta- ja toinen aamuvuoroa. Asiakkaiden turvallisuuden lisäämiseksi työntekijät olivat tallissa kun hevosia varustettiin sekä menivät ryhmän mukana maneesille tai hakivat hevosia ja ratsastajia maneesilta tai kentältä pois. Hevoset satuloitiin käytävällä ja pesupaikalla, ei karsinoissa. Läheltä piti - tilanteita ei kirjattu, mutta ne käytiin suullisesti läpi. Uudet työntekijät perehdytettiin suullisesti, kirjallisia ohjeita ei ollut. Lisätyövoimana tilalla kävi yhtenä päivänä viikossa rakennusmies, joka korjasi ja rakensi kaikkea tarpeellista. Yrittäjä piti tätä erityisen toimivana systeeminä, hän kertoi että oma aika tai taidot eivät riittäisi kaikkiin rakennus- ja korjaustöihin. Hommat tulivat tehtyä, kun niitä varten oli erikseen palkattu työmies.

Yrittäjän mukaan hän jaksoi työssään ja piti siitä. Stressaavaksi yrittäjä koki suuren velan tilasta sekä maneesista, myös yksityishevosien omistajien kanssa toimiminen oli ajoittain hankalaa, tilanteen salliessa yrittäjä olisi valmis luopumaan yksityishevosista ja pitämään ainoastaan omia hevosiaan. Ratsastustunteja pitäessään hän käytti äänentoistolaitteita, koska ääni ei muuten kestänyt työtä, yrittäjä kävi tämän vuoksi puheterapiassa. Lomaa yrittäjä sai 26 vrk vuodessa, koska tila kuului lomituksen piiriin. Lomittaja ei kuitenkaan pitänyt ratsastustunteja, joten käytännössä hän joutui olemaan töissä usein myös vuosiloman aikana. Talli oli lomalla joulun välipäivinä ja heinäkuussa. Tällöin työntekijät pitivät myös lomiaan. Työntekijöillä oli TES:in mukaiset lomat ja vapaapäivät. Välillä ratsastustuntien pidossa oli tuuraaaja. Yrittäjä oli miettinyt, että työntekijät voisivat mennä johonkin koulutuspäivään, mikäli sellainen sattuisi kohdalle.

Tallilla oli ollut kokeilussa työlista, johon jokaisen työvaiheen tehtyään työntekijä merkkasi nimikirjaimet. Päivän päätteeksi yrittäjä tarkasti, että kaikki kohdat oli suoritettu, työlistaa pidettiin toimivana. Se jäseni työpäivää ja kaikki työt tulivat tehdyksi. Yrittäjä hoitaa tallinsiivouksen ja muut työt viikonloppuisin. Tällöin hän saa työtä helpottavia ideoita ja huomaa epäkohtia. Arkisin työntekijät hoitavat tallin siivouksen. Työtä helpottavana toimenpiteenä tarhoihin ja pihattoihin oli asennettu sähkölämmitteiset, automaattijuoma-astiat, joissa vesi pysyi sulana aina ja sitä ei

tarvinnut kantaa käsin. Hevosten ruokinta tallissa hoidettiin käsin, paalit siirrettiin traktorilla. Raskaan kauratynnyrin kävi täyttämässä työmies.

7.1.2 Talli 2

Hevosia tilalla oli 22, osa hevosista ratsastuskoulukäytössä, osa nuoria hevosia pihatossa. Tilalla harjoitettiin hevoskasvatusta ratsastuskoulutoiminnan lisäksi. Yrittäjä kilpaili valjakkoajossa. Tila on SRL:n hyväksymä harrastetalli.

Tarkistuslistaan merkittiin korjauskohteiksi:

- Korjaa ovea, ripa ym
  - pihaton portti, tallin puolelta, oli solmittu narulla kiinni. Avaaminen ja sulkeminen hidasta ja hevoset saattavat itse saada solmun avattua. Hevosen rynniessä portti on vaikea sitoa
- Paranna työssä jaksamista taukojen, riittävän levon tai loman avulla
  - lomia ei merkitty ennalta kalenteriin, joten niitä ei oikein tullut pidettyä. Mahdollisuus lomailuun on.
- Teetä itsellesi tai työntekijälle terveystarkastus säännöllisesti
  - Yrittäjä oli harkinnut terveystarkastusta itselleen säännöllisesti.

Yhteensä: 15 pistettä: asiat 95% kunnossa

Suurimpina riskitilanteina yrittäjä piti **liukastumista** ym. sekä **nuorten hevosten kanssa toimimista, etenkin ajo-opetusta**. Yrittäjälle oli sattunut ajo-opetustilanteessa onnettomuus, jossa hevonen pillastui ja pääsi karkuun. Onnettomuuden seurauksena yrittäjän polvi murtui. Tämän vuoksi yrittäjä ei enää harjoita tilallaan vieraiden, nuorten hevosten ajo-opetusta, vaan opettaa ainoastaan itse kasvattamansa varsat. Yrittäjä koki, että itse kasvattamiensa varsojen kanssa ajo-opetus on turvallisempaa, koska hän tuntee hevoset ja osaa varautua kunkin varsan kohdalla niiden persoonallisuuden mukaisesti.

Tallilla harjoitettiin vammaisratsastusta, **jossa suurin turvallisuustekijä on toimivat, rauhalliset hevoset**, jotka on totutettu tehtäväänsä hyvin, sekä **hyvät avustajat** ratsastajille. Yrittäjä koki että **ammattitaito** myös ihmispuolelta (fysioterapeutti) on hyvä olla, jos harjoittaa vammaisratsastusta. Yrittäjän on osattava arvioida ratsastajien vamman taso, liian vaikeasti vammaisia ei voi ottaa ratsastustunneille.

Tila kuului lomituksen piiriin, lomittajan turvallisuuden takaamiseksi lomitusohjeet päivitettiin tietokoneelle joka kuukausi. Ulkopuolisia työntekijöitä tilalla oli kaksi ratsastuksen ohjaajaa, jotka pitivät ajoittain ratsastustunteja, tilalla oli melko usein harjoittelijoita, jotka avustivat hevosten

hoitotöissä. Lisäksi tilalla kävi noin 10 aktiivista tallityttöä. Turvallisuusohjeita oli tallin seinillä. Tallin sääntöinä oli mm. ettei maastoon mennä pimeällä ja heijastimia käytetään hämärällä ratsastettaessa. Kaikki ratsastavat ihmiset käyttivät tilalla kypärää, niin yrittäjä, oppilaat kuin valmentajatkin, myös nimekkäät valmentajat, jotka muulloin harvoin käyttävät. Tilalla oli pelastussuunnitelma, joka oli esillä ja julkinen. Onnettomuudet kirjattiin ylös, myös kaikki oppilaiden putoamiset kirjattiin SRL:n vaatimuksesta.

Kehityskohteina oli liukuovien asentaminen karsinoihin, koska käytävälle aukeavat ovet olivat hankalat, sekä tietyn hanskapaikan laittaminen talliin, jossa olisi aina käsineet varalle, esim. oriiden taluttamista varten.

Raskaissa töissä, kuten pihaton tyhjennys, käytettiin pienkuormaajaa. Talli oli helppo hoitaa sillä pihattopuolelle ainoastaan lisättiin olkea aamuisin, karsinoissa oli turvekuivitus, ne siivottiin päivittäin käsin. Yrittäjä koki että tallin siivous oli kevyttä ja hän suoriutui siitä hyvin yksin. Parkkipaikka oli merkitty ja kilpailuiden aikana suunniteltu niin ettei autojen ja hevosten liikenne risteä.

Tällä tilalla vaikutti kaikki olevan kunnossa, talli oli avara, tarhat, piha-alueet hyvin hoidetut sekä yleisilme kohdallaan. Yrittäjällä oli hyvä ammattitaito ja hän oli kouluttautunut useisiin hevosammatteihin. (mm. hevosenhoitaja, kengitysseppä, hevosaharrasteohjaaja)

7.1.3 Talli 3

Tilalla asui yhteensä 40 hevosta ja ponia. Toimintasuuntana oli tallipaikkojen vuokraus sekä shetlanninponienkasvatus. Tallitoiminta tilalla on alkanut pienimuotoisesti 1996, mutta virallisesti v. 2000. Aiemmin tilalla oli ratsastuskoulutoimintaa.

Tarkistuslistaan merkittiin korjauskohteiksi

- uusi kypärä, saappaat, käsineet
  - yrittäjänä itse ei käyttänyt turvajalkineita
- Tee tallille pelastussuunnitelma
  - tilalla ei ollut pelastussuunnitelmaa

Yhteensä 10 pistettä: asiat 97% kunnossa.

Yrittäjä koki että **eniten vaaratilanteita syntyy kun hevosia haetaan tarhasta sisälle**, tämän takia hevoset pyrittiin tarhaamaan mahdollisimman lähelle tallia, ja uusia tarhoja yksityistallin läheisyyteen olikin tekeillä. Koska hevosia tarhatessa tuli paljon kävelyä, yrittäjä koki että lenkitossut ovat mukavimmat ja selälle parhaimmat kengät, joten turvakenkiä hän ei juuri käyttänyt. Lomittajilla oli omat turvajalkineet. Tallityötä yrittäjä oli helpottanut huomattavasti sillä että yksityishevosien omistajat siivosivat itse hevosensa karsinan päivittäin. Itse yrittäjä siivosi 4 hevosen ja 7 pienen ponin karsinat, ellei lomittaja ollut töissä. Käyntihetkellä yrittäjä oli sairaslomalla selkäongelmien vuoksi. Yrittäjä koki, että normaalisti hän

ei tarvitse aputyövoimaa. Koska yrittäjä kuului lomituksen piiriin, hänellä oli 26 lomapäivää vuodessa ja hän kuului työterveyshuoltoon. Terveystarkastus suoritettiin kerran viidessä vuodessa. Työtä oli helpotettu ostamalla pienkuormain ja työvälineet olivat kunnossa ja turvallisesti varastoitu. Pönipihatto siivottiin traktorilla kerran vuodessa.

Tällä tilalla asiakkaat olivat yksityishevosten omistajia, joiden tekemisten valvontaan yrittäjällä ei ollut edellytyksiä. Hyvinä toimintatapoina oli sähköisesti narusta vetämällä avautuva maneesin ovi, jonka ansiosta hevosen selästä ei tarvinnut tulla alas kun menttiin maneesiin. Tila oli toimintasuuntansa seurauksena yrittäjälle melko helppo ylläpitää suuresta hevosmäärästä huolimatta.

7.1.4 Talli 4

Tila on yksityinen maatila, jossa hevoset olivat harrastus. Hevosia oli 7, joista yksi oli poni, loput suomenhevosia. Hevosia käytettiin ratsastamiseen ja ajoon sekä käytiin näyttelyissä. Tilalla ei ollut ulkopuolisia työntekijöitä, yrittäjä hoiti itse kaikki työt, myös mm. kengittämisen.

Tarkastuslistaan merkittiin korjauskohteiksi:

- Paranna kulkuteitä (liukkaus, epätasaisuus, materiaali, esteet)
  - Osa latioista tehty 50-luvulla talliin, silloin hierretty liian sileäksi
- Tee tallille pelastussuunnitelma
  - Pelastussuunnitelmaa ei oltu tehty, mutta tallilla ei käynyt asiakkaita tai juurikaan ketään ulkopuolisia.
- Hanki ensiapuvälineet ja laita ne helposti saataville
  - Ihmisille ei ollut tallilla ensiapuvälineitä, mutta yrittäjän kotitalo oli lähellä ja hätätapauksessa hevosten EÄ-välineitä pystyttiin hyödyntämään.
- Teetä itselle tai työntekijälle terveystarkastus säännöllisesti
  - yrittäjä ei kuulunut työterveyshuoltoon

Yhteensä 20 pistettä: asiat 93% kunnossa

Tällä tilalla turvallisuusasiat näkyivät asenteissa. Tallissa liikuttiin aina turvakengissä, kypärää sekä turvaliiviä käytettiin ajossa sekä ratsastettaessa. Hevosten kanssa toimittiin maalaisjärkeä käyttäen ja yrittäjällä oli hyvä ammattitaito isojen eläinten kanssa työskentelyyn. Hevosten kanssa ei liikuttu yleisillä teillä, siellä esiintyneiden ongelmien seurauksena. Piha-alue oli täysin aidattu, joten hevoset eivät voineet karata tielle. Hevoset päästettiin irrallaan talliin, joten aidat olivat siinäkin tarpeen. Ainoastaan orit talutettiin. Tilalla oli kaksi aikuista suomenhevossoria, jotka yrittäjän mielestä käyttäytyivät siivosti, eikä niiden kanssa ollut ongelmia. Tilan lähellä sijaitsevan varuskunnan lentokoneet aiheuttivat ajoittain ongelmia, koska alhaalla lentäessään ne pelästyttivät hevosia. Yrittäjä oli ollut yhteydessä varuskuntaan asian parantamiseksi. Tilalla ei sallittu tupakointia keneltäkään. Pölyisissä töissä, kuten purun siirroissa käytettiin hengityssuojainta. Tallin ilmanvaihto oli luonnollinen, kosteusongelmia esiintyi kovilla pak-

kasilla, kun ilmanvaihtumista oli säännösteltävä. Käynnin aikana talli-ilma oli aistinvaraisesti havainnoituna hyvä.

Talliympäristön vaarat olivat lähinnä **liukkaus** ym. asiat jotka johtuivat sääolosuhteista ja joille ei voitu mitään. Asiaan oli vaikutettu vaihtamalla tarhojen porttien edustan pintoja sekä asentamalla riittävää valaistusta. Talliin tiputettiin ylisiltä paaleja, mutta aina varmistettiin, ettei alla ollut ketään. Ylisille vievällä **sillalla ei ollut kaiteita**, joten yksi kehityskohde voisi olla niiden asentaminen. Yrittäjän mukaan silta oli kuitenkin turvallinen, kun ei kävelty sen reunassa tai mentiin ylisille traktorilla.

Talli oli vanhaan navettaan rakennettu ja oviaukot ja käytävät olivat tästä syystä osin erittäin kapeat, hevosilla oli karsinassa mahdollisuus päästä käsiksi sekä sähkölaitteisiin (lamput) että vesijohtoihin, jotka roikkuivat irti katosta, yrittäjän mukaan kumpiinkaan ei kuitenkaan oltu kajottu.

7.1.5 Talli 5

Tilan toimintasuuntana oli ratsastuskoulutoiminta sekä vaelluksien järjestäminen. Tilalla toimi yrittäjänä äiti ja tytär, tilalla oli hevostoiminnan lisäksi 130 hehtaaria peltoviljelyä.

- Paranna kulkuteitä (liukkaus, epätasaisuus, materiaali, esteet)
  - ei hiekoitettu vaikka liukasta, yrittäjä koki hiekan menevän hukkaan koska se painui niin äkkiä jään alle
- Ehkäise rakennuksen/aitausten edustan mutaisuutta tai vetisyyttä
  - säästä riippuen oli mutaista
- Korjaa ovea, ripa, lukitus, sarana, kynnys, aukipito- tai sulkijalaite
  - ovelta, josta hevosia vietiin, ei ollut aukipitolaitetta
- Sijoita lääkeaineet ja tarvikkeet turvalliseen paikkaan
  - hevosten lääkekaappi ei ollut lukollinen
- Paranna työssä jaksamista taukojen, riittävän levon tai loman avulla
  - yrittäjät olivat uupuneita, lomaa ei pidetty riittävästi
- Kertaa tai täydennä tallin toimintaohjeita
  - lomittajille ei ollut kirjallisia päivitettyjä ohjeita, ohjeistus suullisesti
- Paranna liikennejärjestelyjä (esim. vierasautopaikat, liikkumisohjeet)
  - traktoreiden ja autojen liikenne risteili kentälle menevien hevosten reitin kanssa

Yhteensä 35 pistettä: asiat 88% kunnossa

Tallitöitä tilalla oli pyritty helpottamaan hankkimalla mönkijä, joka oli yrittäjän mielestä hyvä työväline ja se helpotti heinien viemistä tarhoihin sekä kuivikkeen ja lannan kuljetusta. Tarhoihin oli asennettu automaattijuomakupit, joten vettä ei tarvinnut käsin kantaa. Kesällä laitumille vietiin vesikuutiot ja talvella tarhoihin laitettiin pyöröpaalit traktorilla. Tallissa ei

ollut, eikä sinne oteta lainkaan oriita, niiden mahdollisesti aiheuttamien turvallisuusriskien vuoksi. Kaikilla työntekijöillä ja yrittäjällä oli aina turvakengät, ja uusille työntekijöille, myös määräaikaikaisille, ne hankittiin. Yrittäjä koki, että hevosten kanssa toimiessa on ehdottomasti oltava turvajalkineet ja hän haluaa sillä vähentää turhia, tallomisesta johtuvia sairaslomia. **Lomittajien ohjeistus oli yrittäjän mielestä hankalaa**, sillä lomittajat eivät lukeneet kirjallisia ohjeita ja heillä oli harvoin hevoskokemusta. Lomitusohjeita ei tästä syystä viitsitty päivittää. Tilalla oli sattunut onnettomuus, jossa nuori hevonen potkaisi lomittajaa tarhaustilanteessa takaraivoon, mistä aiheutui kallonmurtuma.

Talliin oli hevosten lääkitsemisen helpottamiseksi rakennettu purettava pakkopilttuu. Pakkopilttuu rakennettiin tukevista lankuista käytävälle, kattoon oli sitä varten asennettu pidikkeet pystypuille. Vaakapuut asennettiin karsinoiden seinälankkujen väliin ja pultattiin kiinni. Yrittäjä koki sen turvallisen ja melko helppona purkaa ja taas kasata. Mikäli pakkopilttuuta tarvittiin useampana päivänä peräkkäin, se jätettiin paikalleen, ja hevoset kuljetettiin pilttuun läpi. Tilalle oli tehty vakuutuksiin liittyvä turvatilatarkastus, joka edellytti turvallisuusasiakirjaa, sähköasennusten ja -laitteiden tarkastusta viiden vuoden välein, huollettua ja tarkastettua alkusammutuskalustoa sekä pelastussuunnitelmaa ja tulityökorttia. Nämä kaikki tilalla oli hoidettu kuntoon ja lisäksi oli hankittu sähköinen palovaroitinjärjestelmä, joka oli yhteinen tallissa sekä kahdessa asuinrakennuksessa. Hälytyksen sattuessa varoittimet hälyttivät kaikkialla.

Turvallisuusriskeinä tilalla pidin **pientä oviaukkoa**, jota ei ollut mahdollisuus lukita auki. Tästä **ovesta kuljetettiin kahta hevosta kerrallaan**, niin että ne kulkivat peräkkäin. Myös lomittajat opetettiin tarhaamaan hevoset näin. Oviaukko oli tallin nurkassa, pienen kulmauksen takana. Toinen erikoinen turvallisuusriski oli satulateline, joka oli asetettu varustehuoneen ja ponitallin väliseen oveen. Kun ponitallista tulija aukaisi oven, satulateline kääntyi suoraan tiskialtaan edustalle. Mikäli joku seisoisi edessä, satulateline osuisi aikuisen ihmisen rinnan tasolle. Tallilla ei ollut mielestäni **riittävää valaistusta** tarhoille menevillä reiteillä, vaan hevoset tarhattiin ja tuotiin talliin pimeällä otsalampun valossa. **Kulkureittejä ei hiekoitettu**, joten liukas ja pimeä reitti talliin, mahdollisesti vireän hevosen kanssa, on melkoinen turvallisuusriski. Suurin ongelma tilalla oli yrittäjien uupuminen, lomaa ei ehditty pitää ja päivät olivat aina pitkiä. Yrittäjä koki että burn out uhkasi ajoittain.

Asiakkaiden turvallisuuteen oli panostettu kypärien ja turvaliivien kautta. Lapset menivät kentälläkin aina turvaliivissä ja kypärä päässä. Traktorilla ajaessa lapsia piti jatkuvasti tarkkailla ja hän pyrki asiasta lapsia muistuttamaan, mikäli **oppilaat kulkivat varomattomasti piha-alueella**. Tilalla järjestettävien vaellusten turvallisuustekijät koostuivat hyvistä hevosista ja ehjistä varusteista sekä aikuisista ratsastajista. Vaellukselle pääsi ainoastaan 18 vuotta täyttäneet. Vaelluksesta pieni osa meni yleisellä tiellä, jolloin oman ongelmansa aiheutti muu liikenne. Mikäli jokin iso kulkuneuvo sattui tiellä vastaan, väistettiin mahdollisuuksien mukaan metsän puolelle. **suurin turvallisuusriski vaelluksilla oli yrittäjän mielestä ihmisten väsyminen**. Kun oltiin liian väsyneitä, ei jaksettu olla tarkkaavaisia, eikä

kuunnella ohjeita. Ongelmia oli kuitenkin ollut lähinnä taukojen aikana tai kun hevosia piti taluttaa esim. ojan yli.

8 TULOSTEN TARKASTELU AIHEPIIREITTÄIN

8.1 Sähkölaitteiden ja kulkuteiden turvallisuus

Ainoastaan sähkölaitteiden turvallisuus -kohta jäi täysin ilman huomioita kaikilla talleilla. Sähköasiat oli siis ihmisten turvallisuuden osalta huolehdittu kuntoon, kaikissa sähkökoneissa oli hätäpysäytyskytkimet ja vikavirtasuojat. Sähkölaitteita oli muistettu aika ajoin puhdistaa pölystä ja sähköjohdot olivat ehjiä. Aihepiiriin kulkuteiden, portaiden ja korkeiden paikkojen turvallisuus tuli kaksi merkintää kohtaan ”paranna kulkuteitä (liukkaus, epätasaisuus, materiaali, esteet)”, toisella tallilla tämä huomio kuitenkin koski tallin lattiaa ja toisella ulkoalueiden liukkautta. Muuten tiloilla oli piha-alueet kunnossa sekä valaistusta riittävästi ja putoamisvaara estetty yrittäjien mukaan. Yhdellä tilalla tosin hevosia tarhattiin otsalamppujen kanssa, sillä riittävää valaistusta ei ollut. Ja toisella tilalla taas oli selkeä putoamisvaara tallin ylisille vievältä sillalta. Joten tässä taas tarkastuksen suorittajien kriittisyyteen olisi voinut panostaa.

8.2 Hevosenhoidon työympäristö

Kohdassa hevosen hoidon työympäristö kahdelta tilalta tuli merkintä siitä ettei ovesta, josta vietiin hevosia, ollut aukipitolaitetta, toisella tilalla kyse oli yhdestä tietystä ovesta, josta laite oli mennyt rikki, toisella tilalla se puuttui käytännössä ainoastaan hevosten kuljetukseen käytettävästä ovesta. Tiloilla käytettiin oven pönkittämiseen kiviä ym. Yksi merkintä tuli myös hajonneesta lumiesteestä. Hevosen hoidon työympäristö –otsikon alla käsiteltiin myös hevoseen hoitoon ja lääkintään käytettäviä tiloja, jotka usein olivat pesupaikka tai käytävä, yhdellä tilalla oli käytössä pakkopilttuu. Tähän aihepiiriin kuului vielä ilmanvaihto ja pölyaltistusasiat, jotka olivat kaikilla tiloilla kunnossa. Kahdella tilalla oli luonnollinen, muissa koneellinen, ilmanvaihto. Kaikissa talleissa oli käyntihetkellä aistinvaraisesti arvioiden hyvä talli-ilma. Yksi merkintä saatiin myös kohtaan ”korjaa karsinoiden/aitausten portti tai portin lukitus tai sarana” tallilla 2.

8.3 Työvälineet ja henkilösuojaimet, palo- ja pelastussuunnittelu

Työvälineet ja henkilösuojaimet olivat tiloilla pääosin kunnossa, saatavilla sekä järkevässä säilytystiloissa. Yhdellä tallilla kottikärryille kaivattiin omaa säilytystilaa ja toiselta puuttui turvajalkineet. Kemikaalit, ongelmajätteet ja lääkkeet -kohtaan tuli yksi merkintä lääkelaimeiden huonosta sijoittamisesta, koska lääkkeet eivät olleet lukollisissa kaapissa, vaan hevos-

ten hoitokaapissa, tilan asiakkaiden saatavilla. Palo- ja pelastussuunnittelu-otsikon alla tiedusteltiin pelastussuunnitelmasta, se puuttui kahdelta tilalta, joista toinen oli hevosia omana harrastuksena pitävä tila. Kyseiseltä tilalta puuttui myös ihmisten ensiapuvälineet. Muilla tiloilla hätätilanneohjeet olivat hyvin saatavilla sekä hätäpuhelumahdollisuus huomioitu.

8.4 Muut turvallisuusasiat

Muut turvallisuusasiat sekä työtavat -aihepiiristä löytyi eniten huomioita. ”Teetä itsellesi tai työntekijälle terveystarkastus säännöllisesti” ei täyttynyt kolmella tilalla. Lisäksi yrittäjät kokivat, että terveystarkastus kerran viidessä vuodessa on liian harvoin. Kahdella tilalla yrittäjä koki, että työssäjaksamista olisi parannettava taukojen, riittävän levon tai loman avulla. Lisäksi yhdellä tilalla tallin toimintaohjeissa oli täydennettävää sekä liikennejärjestelyissä parannettavaa. Muuten toimintatavat esim. kypärän käytön, hevosten totuttamisen ja ennakoinnin sekä läheltä piti –tilanteiden dokumentoinnin tai niistä keskustelun osalta oli tiloilla moitteettomia.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kohdetalleista päätellen tallien turvallisuustilanne on hyvä, ainakin kun kyseessä on hevosyritys, jossa käy asiakkaita päivittäin. Nykyisin ratsastajat ja yksityishevosten omistajat ovat valveutuneita ja haluavat käyttää laadukkaiden yritysten palveluja. Laadukkuus tarkoittaa turvallista, ammattitaitoista yritystä, jossa on hyvät puitteet. Mielestäni kilpailu asiakkaista voimakkaasti ajaa talleja panostamaan yhä parempiin puitteisiin ja sitä kautta myös turvallisuuteen. Asenne turvallisuusasioita kohtaan käyntitiloilla oli erinomainen.

Vapaaehtoisia talleja tarkastukseen löytyi siis kuusi kappaletta, minun tutkimuksessani on kuitenkin vain viisi, tallikäyntien venyneestä aikataulusta johtuen. Taustatiedot ja lupapyyntö tarkastukseen lähetettiin 30 talliyrittäjälle, joissa oli sattunut jokin onnettomuus hevosstöissä tai talliympäristössä. Syitä tallien pieneen osallistumishalukkuuteen on monia. Oletan, että tallit, joissa turvallisuusasiat tai muut asiat ovat epäkunnossa, eivät halua osallistua vapaaehtoiisiin tarkastuksiin, vaikka olisivatkin tutkimuksen kannalta olleet kaikkein arvokkaimpia käyntikohteita. Yksi syy voi olla kiire, yrittäjällä ei ole aikaa uhrata yhtä päivää tarkastukseen, järjestellä omia ja työntekijöiden, ehkä hevostenkin aikatauluja. Huonot kokemukset tarkastajista tai tyytymättömyys Melan aikaisempaan toimintaan, voivat myös olla syyllisiä. Voi myös olla, että yrittäjät ovat kokeneet tallinsa nykyisen turvallisuustason niin korkeaksi, etteivät uskoneet tästä käynnistä olevan mitään hyötyä.

Yksi työn tarkoituksista oli testata tarkastuslistaa aidossa ympäristössä. Lista ja koko käynnin rakenne vaikutti toimivalta. Kuitenkin merkintöjen määrä jäi niin pieneksi, että ehkä hieman kriittisempi tarkastelu voisi olla parempi. Jotkin, oikeastaan huomion arvoiset kohdat sivuutettiin yrittäjän kommentilla - ei tässä kuitenkaan koskaan ole sattunut mitään. Mutta aina voi olla se ensimmäinen kerta. Mikäli siis tämä työkalu otettaisiin käyt-

töön virallisissa tarkastuksissa, olisi asenteen oltava kriittisempi ja tarkastajien huomioitava epäkohtia enemmän itse, ei yrittäjän itsearviointina kuten tässä. Tarkistuslistan sisältö oli hyvä, ainoa hieman ihmeellinen kehoitus oli: aittaa piha-alueita riittävästi. Kohdassa oli mahdollisesti haettu kentän ym. ratsastus- tai hevosurheilualueen aitaamista. Lisäksi muutama kohta oli hieman saman toistoa, esim. henkilösuojaamista kysyttiin sekä Työtavat- että itse Työvälineiden kunto ja henkilösuojaimet -otsikon alla.

Tiivistettynä käyntitilojen turvallisuustaso oli hyvä, on kuitenkin painotettava, että tutkimustilat eivät todennäköisesti edusta keskivertotiloja, vaan olivat turvallisuusasioissa muita edellä. Tarkastajien kriittisempi asenne olisi tuonut ehkä enemmän epäkohtia tiloilta esille, mutta olisi voinut vaikuttaa yrittäjän halukkuuteen keskustella ja pohtia avoimesti turvallisuusasioita sekä omaa jaksamistaan. Tarkistuslista työkaluna vaikutti kokonaisuudessaan toimivalta, vaikkei sen avulla noussut esiin silmiinpistäviä epäkohtia kaikkien tilojen kohdalla.

LÄHTEET

Alanco M, Jansson H, Keski-Marttunen J, Niskanen V, Saastamoinen Markku, Hevostilan tuotanto ja prosessien hallinta, Hevosalan tietopaketit 6/8, koulutuspäivien luentomateriaali 2004-2005, viitattu 20.11.2011, www.hevosyrittaja.fi

Granström J, Johansson O-P, Laiho J, Skarra P (toim.) 2011, Hevosen kengitys Opetushallitus, Helsinki.

Greus T, Hilli A, Lamminen P, Maatalousyrittäjien hevostapaturmat, Maataloustieteen Päivät 2010 viitattu 13.2.2012, www.smts.fi

Hippoliksens hevosklusteri hanke 2011, Suomalaisen hevosalan katsaus 2010, viitattu 28.4.2012, www.hippolis.fi.

Hirsjärvi S, Remes P, Sajavaara P, 2009, Tutki ja kirjoita (15. painos), Helsinki: Tammi

Johnson L, Haglund M, Owenede U, 2007, Hyvät hevosmiestaidot, Helsinki: Helsinki

Kuluttajavirasto, Ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75, viitattu 29.11.2011, <http://www.finlex.fi>

Leinonen R-M 2010, Ihmisen ja hevosen suhteen muuttuminen, Maataloustieteenpäivät 2010, viitattu 13.2.2012, www.smts.fi

Maaseudun työnantajaliiton ja puu- ja erityisalojen liiton välinen työehtosopimus 1.2.2010 – 31.1.2013, viitattu 5.3.2012
<http://www.finlex.fi/data/tes/stes2622-MU45maaseu1002.pdf>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Työhyvinvointi, viitattu 4.2.2012
<http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Tyoturvallisuus/Kotielaintenhoito/Hevoset/Tyoymparisto>

Mela, 2008, Mela-turvaa kun et kykene työhön –opas, (tilattavissa www.mela.fi)

Mela, 2011a, Hevosenhoito turvallisesti -opas (tilattavissa www.mela.fi)

Mela, 2011b, Mela-turvaa vakuutetulle –opas, (tilattavissa www.mela.fi)

Pimiäinen Kirsti 2010, Hevoset ja työturvallisuus- turvallinen työskentely hevosen kanssa, TTK Helsinki

Pirkkalainen M, 2009, Maatilayrittäjän hyvinvointi – Tieto tuottamaan 129, Työn ja vapaa-ajan tasapaino, Porvoo

Rantanen S & Pääkkönen R, Työhygieniä, Kemialliset ja fysikaaliset tekijät, 2008, Työsuojelujulkaisuja 86 viitattu:8.12.2011
http://tyosuojelujulkaisut.wshop.fi/documents/2009/09/TSJ_86.pdf

Suomen Ratsastajainliitto, Suomen Ratsastajainliiton jäsentallit, viitattu 13.11.2011 http://www.ratsastus.fi/ratsastuskoulut_ja_tallit

Työsuojeluhallinto, Ammattitaudit toimialoittain ja altistustekijöittäin 2007-2009, viitattu 1.5.2012
<http://www.tyosuoja.fi/fi/ammattitauditoimialoittain>

Työterveyslaitos, Terveys ja työkyky, viitattu 15.2.2012, <http://www.ttl.fi>

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738, www.finlex.fi, viitattu 22.3.2012

Työuupumus, viitattu 15.2.2012, <http://terveysnetti.turkuamk.fi>,

Valmennuskärryt: www.royalsulky.com, viitattu 28.4.2012

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 10.6.2010/588, viitattu 15.11.2011, <http://www.finlex.fi/fi/laki>

Viitanen J, 2007, Säästä selkää tallityössä, Ratsastus-lehti 2/07, löytyy myös www.hippolis.fi

TARKISTUSLISTA

TÄSMÄTURVA - Safe Horse Farm - tarkistuslista hevostilan rakennuksille ja työympäristölle						PVM:	
Tilan nimi ja omistajat:						MYEL:	
Osoite:						Hevosten lukumäärä:	
Haastateltava:						Haastateltavan ikä:	
Tarkastusohjeet: 1) Valitse työturvallisuustarkistuksen kohde tallin työympäristöstä; 2) Lisää kohteessa olevien rakenteiden/välineiden keskimääräinen ikä tai aika vuosissa viimeisimmästä perusparannuksesta sarakkeeseen 3) Merkitse 5 pistettä jokaiselle havaitulle turvallisuuteen liittyvälle ongelmalle kohteessa (ongelma suhteessa suositukseen). Jos tarkistukseen halutaan joku muu kohde tai alue, ota käyttöön seuraava sarakke ja etsi tietoa siihen liittyvistä turvallisuusvaatimuksista tai ota yhteyttä MTT:hen.							
Keskimääräinen rakenteiden/välineiden ikä (perusparannuksesta)	Pisteet	Talli	Lantala	Tallipihla	Korj.pvm	Korjauskohde	Huom.
Kulkuteiden, portaiden ja korkeiden paikkojen turvallisuus		T	L	TP			
Paranna kulkuteita (liukkaus, epätasaisuus, materiaali, esteet)	5						
Ehkäise rakennuksen/altausten edustan mutaisuutta tai vetisyyttä	5						
Peitä kuopat ja aukot kulkuteiden lähellä	5						
Korjaa hevosten tai tavaroiden kuljetusalueen leveyttä/turvallisuutta	5						
Aitaa piha-alueita riittävästi	5						
Paranna valaistusta	5						
Rakenna kaiteet putoamisvaarallisten portaiden, tasojen tai aukkojen yhteyteen	5						
Paranna jakkaroiden, tikapuiden tai tasojen korokkeiden kuntoa tai saatavuutta	5						
Vähennä esineiden putoamisriskiä ihmisten/eläinten päälle	5						
Hevosen hoidon työympäristö		T	L	TP			
Korjaa karsinoiden/altausten portti tai portin lukitus tai sarana	5						
Korjaa seiniä, lattia- katto-, vesiränni tai muita rakenteita	5						
Korjaa ovea, ripa, lukitus, sarana, kynnys, aukkipito- tai sulkijalaite	5						
Paranna hevosen lääkintään ja hoitoon käytettäviä tiloja	5						
Paranna ilmanvaihtoa tai korjaa ja puhdista ilmanvaihtokanavia	5						
Vähennä hengitysteiden altistumista pölylle, homeelle, lahosienille yms.	5						
Työvälineiden kunto ja henkilönsuojaimet		T	L	TP			
Korjaa tai uusi kotikärny, tallikot, lapiot tai harjat	5						
Paranna rehuastioita tai muuta ruokintajärjestelmän laitteita tai kiinteää osaa	5						
Paranna juomalaite, vesiputki, vesipumppu tai muu vesipiste	5						
Paranna hevosen varusteita kuten suitsia, satulaa, kärryjä, talutusnuoria, riimuja jne.	5						
Paranna välineiden saatavuutta ja säilytystiloja	5						
Uusi kypärä, saappaat, käsineet	5						
Paranna henkilönsuojainten saatavuutta ja säilytystä (silmat, hengitys, kuulo, kadet, jalat, vartalo)	5						
Sähkölaitteiden työturvallisuus		T	L	TP			
Vähennä pölyn määrää tai korjaa ilmanvaihtoa laitteiden läheisyydessä	5						
Vähennä meluallistusta, ym. häiriötekijöitä hevosten kanssa kuljettaessa	5						
Korjaa tai merkitse laitteiden hätäpysäytyskytkin tai muita kytkimiä	5						
Asenna/korjaa valokatkaisin tai sen suojaakansi	5						
Korjaa sähköjohtoja	5						
Asenna vikavirtasuojaus kosteissa olosuhteissa	5						
Kemikaalit, ongelmajätteet ja lääkkeet		T	L	TP			
Sijoita kemikaalit ja ongelmajätteet turvalliseen paikkaan	5						
Sijoita lääkeaineet ja tarvikkeet turvalliseen paikkaan	5						
Merkitse kemikaalien ja lääkkeiden astiat ja pakkaukset	5						
Palo - ja pelastussuunnittelu		T	L	TP			
Tee tallille pelastussuunnitelma	5						
Tee talliin ohjeita poikkeustilanteiden varalta (tulipalo, hevosten pelastusjärjestys, varasijoitus) näkyville	5						
Paranna pelastusreitit tallissa tai pihalla pelastustoimen ajoneuvoja varten	5						
Tee tallille erilliset alueet tupakointia varten	5						
Vähennä materiaalien syttymisherkkyttä sähkölaitteiden ym. läheisyydessä	5						
Paranna rakennusten palo-osastointia	5						
Tarkista että tiloissa on käytöktuntoiset alkusammutusvälineet	5						
Asenna palovaroitin	5						
Hanki ensiapuvälineet ja laita ne helposti saataville	5						
Varmista että työntekijöillä on puhelin hätäpuhelua varten	5						
Laita työpisteisiin kaikkien näkyville hätätilanneohjeet ja numerot hätäpuheluita varten	5						
Muut turvallisuusasiat sekä toimintatavat					Työtavat		
Vähennä nostotöiden ja yksipuolisten työliikkeiden raskautta	5						
Paranna työssä jaksamista taukojen, riittävän levon tai loman avulla	5						
Teetä itselle tai työntekijälle terveystarkastus säännöllisesti	5						
Tarkasta kulkutie tai lastausalue ja pyydä sivulliset kauemmaksi ennen hevosten siirtoa	5						
Huolehdi kypärän ja asianmukaisen varustuksen käytöstä hevostilan toiminnoissa	5						
Huolehdi asianmukaisten henkilönsuojainten käytöstä hevosten ja koneiden kanssa työskennellessä	5						
Ehkäise ja ennakoi ohjeilla vahingot hevosten käsittelyssä, siirtämisessä ja poikkeustilanteissa	5						
Lisää apu-voimaa tallilla	5						
Kertaa tietoja yleisillä teillä kulkemisesta hevosten kanssa	5						
Totuta kokematonta hevosta kuljetuksiin ja tallin toimintoihin	5						
Käytä kokeneita tallityöntekijöitä ja kokeneita hevosia kokemattomien henkilöiden perehdyttämisessä	5						
Kertaa tai täydennä tallin toimintaohjeita	5						
Paranna hevostoinnin aikatauluja, päiväyhtymiä ja vähennä kiirettä	5						
Paranna liikennejärjestelyjä (esim. vierasautopaikat, liikkumisohjeet)	5						
Estä talliöskentely päihteiden/voimakkaiden tunnetilojen alaisena	5						
Dokumentoi läheltä piti - tilanteet ja korjaa toimintoja tilanteiden välttämiseksi	5						
Seuraa uudistuksia ja kehittymistä alalla	5						
Korjaa muita puutteita:	5						
Pisteet		0	0	0	0		
Tulos % (100 - pisteet)		-	-	-	-		
Kokonaistulos (keskiarvo kaikista osa-alueista)							
		Talli	Lantala	Tallipihla	Työtavat		